

ETAPELE DE DEZVOLTARE ALE SUGARULUI ȘI COPILULUI MIC

Dezvoltarea - clasificare

- Dezvoltarea fizică (sau motorie) se referă la modul în care ne folosim mușchii mari pentru a ne târî, a merge în patru labe, a merge și a sări.
- Dezvoltarea motorie fină se referă modul în care folosim mâinile și degetele, modul în care apucăm, învățăm să luăm o lingură și să o ținem, învățăm să scriem.
- Dezvoltarea cognitivă se referă la dezvoltarea creierului, a gândirii, și a capacității de raționament.
- Dezvoltarea limbajului se referă atât la vorbire cât și la înțelegerea ei. Copiii înțeleg cuvinte, tonuri și expresii, cu mult înainte de a le folosi în comunicare. Ei comunică mai întâi prin gesturi, sunete și expresii.
- Autoservirea include activități precum îmbrăcatul, mâncatul și spălatul pe dinți.
- Dezvoltarea socială se referă la cum anume reacționează un copil în prezența semenilor săi și cum încearcă să stabilească un contact cu aceștia. Socializarea este procesul prin care copilul devine independent și se adaptează la mediul social.

Este important să știm ce poate face copilul nostru în fiecare etapă a dezvoltării pentru a nu ne aștepta să facă ceea ce îi depășește capacitățile.

Stadiile de dezvoltare ale sugarului și copilului mic - generalități

Dezvoltarea copilului este un proces continuu și fiecare etapă din dezvoltarea copilului are o legătură cu etapele care au fost înainte și este o pregătire pentru ceea ce se va întâmpla în continuare. Dezvoltarea copilului descrie fazele prin care trec copiii pe măsură ce cresc și este împărțită în categorii mari, ca de exemplu dezvoltarea fizică (motricitate grosieră și motricitate fină), a limbajului expresiv și impresiv, autoservire, dezvoltare socială și perceptiv/cognitivă. Nu există linii clare de separare între comportamente, ele se suprapun și sunt legate unele de altele.

Fiecare copil este diferit și are propriul său ritm de dezvoltare, dar nu toți copiii trec prin toate stadiile de dezvoltare psiho-motorie. Ca părinți, este datoria noastră să înțelegem cursul firesc al acestor etape de dezvoltare, să încurajăm și să sprijinim creșterea sănătoasă a copilului nostru, să avem așteptări realiste pentru acesta, să știm ce să urmărim și când să solicităm ajutor dacă suntem îngrijorați în ce privește creșterea și dezvoltarea normală a copilului. Părinții sunt cea mai bună resursă pentru copilul lor și cei mai buni observatori. Mama este persoana alături de care copilul se află zi și noapte și ea poate astfel recunoaște destul de devreme dacă există vreo întârziere a copilului, manifestată într-una din funcțiile specifice.

Repere în dezvoltare 1- 12 luni

Pentru aprecierea dezvoltării sugarului și copilului mic este necesară urmărirea unor repere orientative, dar, se va avea în vedere faptul că fiecare copil se dezvoltă în limitele individualității sale și în funcție de mediul familial în care trăiește;

Reperetele pentru aprecierea dezvoltării psihomotorii la vârsta de sugar sunt:

- la o lună se constată o mobilitate în regiunea bucală (atingerea buzelor poate declanșa suptul); mâinile sunt strânse, nu apucă, reflexul de prindere e intens; culcat pe burtă își ridică capul câteva secunde și îl întoarce de pe o parte pe alta; se liniștește când este luat în brațe, tresare la zgomote, urmărește lumina cu privirea.
- la două luni, reacționează la sunete, se oprește din mișcare o vreme, pare că "ascultă"; are o expresie vioaie, orientată direct asupra obiectelor din fața ochilor; reflexul de prindere nu mai este atât de intens; palmele rămân ușor întredeschise perioade din ce în ce mai lungi;
- la trei luni își mișcă bine membrele, culcat pe abdomen își ridică capul și trunchiul, sprijinindu-se pe brațe, zâmbește persoanelor familiare, gângurește, urmărește cu privirea o jucărie în mișcare;

- la patru luni așezat în decubit dorsal își ridică capul și umerii când este ridicat; își privește mâinile, se joacă cu ele; copilul prinde jucăria ferm atunci când aceasta îi este așezată în mână, o scutură cu mișcări necoordonate, o duce la gură. De acum înainte, zâmbetul a devenit o parte integrantă a comportamentului copilului, răspunde prin zâmbet la zâmbetul celor din jur; copilul nu își descoperă doar propriile mâini, ci observă și obiectele pe care le poate prinde cu mâna; dispoziția pozitivă a copilului și relația sa intensă cu cei din jur aduc cele mai impresionante expresii “fonetice” de bucurie; acestea se caracterizează prin sunete scurte explozive, cu o schimbare bruscă în tonul vocii; emite consoane prin lipirea și dezlipirea succesivă și apăsată a buzelor (v, f, s, t) .
- la cinci luni ține capul drept fără să-i mai cadă pe spate, corpul rămâne în axul vertical, împinge în picioare când este ținut de sub axile; prinde obiectele care i se oferă; urmărește cu privirea obiectele din jur până ce dispar și așteaptă revenirea lor; râde tare, zgomotos.
- la șase luni câmpul său vizual se mărește și participă mai intens la activitățile din jurul lui, se întoarce de pe spate pe burtă și invers, în decubit ventral se sprijină pe coate și pe mâini ; întinde mâinile cu precizie și apucă jucăria din raza lui de prehensiune (prindere), transferă jucăria dintr-o mână în alta (coordonare mână-mână); copilul folosește întreaga palmă pentru a prinde jucăria, începe să folosească policele (degetul mare); la vârsta de șase luni copilul are un simț fin al auzului, el poate în mod precis să localizeze sursa unui sunet și poate întoarce capul în direcția din care vine sunetul; “inițiază” conversații cu persoanele familiare, dar se va comporta rezervat față de cele necunoscute.
- la șapte luni copilul reușește să prindă cu precizie câte un obiect cu fiecare mână în mod simultan și să le păstreze timp de câteva secunde; observă cu atenție jucăria folosindu-se de ambele mâini, dar și obiecte plasate în afara câmpului său de prehensiune (prindere); se uită după o jucărie care i-a scăpat, chiar dacă nu o poate atinge.
- la opt luni încearcă să se târască viguros, stă în șezut; se rostogolește; întinde mâna și prinde obiecte mari; devine din ce în ce mai interesat de obiectele și evenimentele ce au loc în jurul său; observă activitățile adulților; distinge între persoanele cunoscute și cele necunoscute; exprimă bucurie când i se vorbește frumos, plânge când este certat; copilul își descoperă fața în oglindă și se bucură; pronunță clar silabe izolate sau repetate: pa, ma, pa-pa, ma-ma.
- la nouă luni se ridică în picioare susținut; merge în patru labe; șade singur fără sprijin; aruncă obiectele voluntar (e jocul pe care copilul îl va repeta cu plăcere de mai multe ori); se concentrează bine asupra unor sunete și zgomote slabe (ticăitul ceasului sau sunetul telefonului) și le asculta fericit pentru mai multă vreme; reacționează la unele cuvinte sau expresii familiare; “primele cuvinte” fără semnificație: ”ma-ma”, ”ta-ta”, ”dei-dei”;
- la zece luni copilul începe să realizeze “pensa digitală”, folosindu-se de degetul mare și arătător (prinde acum obiecte mici cum ar fi firimiturile de pâine); coordonarea mâinilor a avansat într-atât încât copilul poate acum ciocni două cuburi unul de celalalt; facultatea perceptivă a copilului a devenit atât de rafinată încât acum e din ce în ce mai interesat de obiectele mici, de detaliile jucăriilor (ochi, nas, gură); bebelușul observă gesturile altor persoane și încearcă să le imite în diferite moduri (“tai-tai, pa”); pronunță clar cuvinte formate din silabe repetate; înțelege cuvintele frecvent repetate de cei din jur. Acestea sunt, în primul rând, nume de jucării sau alte obiecte din casă.
- la unsprezece luni stă singur în picioare și face câțiva pași pe loc sau lateral; în această lună copilul trăiește experiența unei noi îmbunătățiri în abilitatea de a prinde obiectele (degetul mare și arătătorul sunt în flexie și iau forma unui clește) astfel încât copilul poate prinde chiar obiecte mici; caută și găsește o jucărie ascunsă sub un șervet; e

capabil să înțeleagă anumite asocieri și să le folosească pentru propriile scopuri (trage de șnurul unei jucării pentru a și-o apropia); manifestă tendințe de independență și autoservire, copilul începe să mănânce cu propriile sale mâini (el poate mânca biscuiți sau alte gustări de unul singur); bea singur din cană cu un suport ușor din partea mamei; pronunță spontan primul cuvânt cu semnificație precisă; reacționează la interdicții; când aude cuvântul “nu” își întrerupe activitatea, chiar dacă numai pentru scurt timp; la această vârstă copilul uită interdicțiile rapid și de aceea ele trebuie repetate din nou.

- la un an merge în țarc sau face plimbări prin cameră, susținându-se de mobile; poate să plaseze precis obiectul ținut în mână sau în mâna altei persoane sau într-un vas; manipulează diferențiat jucăriile (știe să sune clopoțelul, bate toba); către sfârșitul primului an de viață contactul dintre părinți și copil ia forma unui joc (de exemplu copilul e foarte încântat când părintele îl urmărește în patru labe și încearcă să-l prindă); la această vârstă copilul are un vocabular activ compus din două-trei cuvinte cu sens (“mama”, ”tata”, ”papa”); înțelege și răspunde la solicitări simple (“vino aici”, ”adu-mi păpușa”), cooperează la îmbrăcat/dezbrăcat; vrea să facă tot mai multe lucruri singur (să mănânce cu lingurița, să bea din ceașcă, să se dezbrace).

Dezvoltarea copilului mic 1-3 ani

Dezvoltarea mișcărilor copilului este foarte activă în perioada 1-3 ani. Odată cu achiziția mersului, copilul dobândește o mai mare abilitate în a explora mediul înconjurător, gesturile sale încep să se specializeze, mișcărilor devin din ce în ce mai suple și mai adaptate. Odată cu dezvoltarea motorie, copilul manifestă mai mult interes pentru jocurile care implică acțiune, el va resimți plăcerea alergatului, cățărării, va desfășura activități care presupun multă mișcare.

- **După vârsta de un an**, manipulează jucăriile cu o anumită intenție; construiește după demonstrație un turn din mai multe cuburi; privește atent imaginile într-o carte cu poze colorate și le recunoaște; mâzgălește cu creionul, spontan sau imitativ, trasează puncte și linii neregulate; manifestă interes crescut pentru obiectele din jur; își exprimă dorințele prin gesturi și arătând cu degetul, începe să folosească lingurița, cooperează la îmbrăcare.
- Vocabularul pasiv e îmbogățit: recunoaște un număr mai mare de obiecte și acțiuni după denumire; vocabularul activ e compus din 4-6 cuvinte cu sens precis; bea din cană cu ajutor, se hrănește neîndemanatic cu lingurița; execută sarcini simple la cererea celor din jur; imită activitățile simple ale adultului (șterge praful, mătură).
- **La 18 luni** poate să urce și să coboare scările singur, ținându-se de balustradă și aducând un picior lângă celălalt; lovește mingea cu piciorul fără să se sprijine, îi place să se cațere și să demonteze lucruri; mănâncă singur o parte din mâncarea aflată în farfurie, chiar dacă se murdărește; vocabularul activ e format din 8-10 cuvinte cu sens; folosește cuvintele în propoziții; poate refuza verbal o comandă (sarcina); recunoaște 5 părți ale corpului; recunoaște și denumește 8 din 12 imagini familiare; se joacă cu capacul unei sticle, încercând să-l deșurubeze sau să-l înșurubeze.
- **La doi ani** copilul aleargă, sare, urcă și coboară scările alternând picioarele; formează propoziții asociind 2-3 cuvinte: cere să bea, să mănânce; folosește substantivul și verbul; participă cu veselie, activ, la jocul cu adulții; copilul deprinde tot mai multe abilități de autoservire (mănâncă singur, își scoate jacheta); imită activitățile cotidiene observate în casă; manifestă tendința de a se apropia de ceilalți copii, în timpul jocului.
- În perioada de la doi la trei ani, copilul este mai agitat, fuge, se cațără dansează, bate din palme. Este perioada în care dobândește controlul sfincterian. Motricitatea fină câștigă în precizie, copilul poate înșira mărgelile mari pe un șiret, deșurubează și

